

NORGES HØYESTERETT

Den 13. april 2011 avsa Høyesterett dom i

HR-2011-00809-A, (sak nr. 2010/1100), sivil sak, anke over dom,

A

(advokat Anders Løvlie – til prøve)
Rettslig medhjelper:
(advokat John Christian Elden)

mot

B
C
D
E
F
G
H
I
J
K

(advokat Mette Yvonne Larsen)

STEMMEGIVNING:

- (1) Dommer **Matheson**: Saken gjelder lovvalget ved avgjørelsen av erstatningsansvar for handlinger som er begått av utlending i utlandet og som strafforfølges i Norge i medhold av straffeloven § 12 første ledd nr. 4 bokstav a om norsk universaljurisdiksjon. Spørsmålet er nærmere bestemt om ofre for ugjerninger under den væpnede konflikten i Bosnia-Hercegovina i 1992 kan kreve erstatning av A for ikke-økonomisk skade etter norsk rett i forbindelse med at han straffedømmes for handlingene her.

- (2) A er ved Høyesteretts dom av i dag i sak HR-2011-00808-A – heretter referert til som ”straffedommen” – dømt til fengsel i 8 år for 13 tilfeller av forbrytelse mot straffeloven § 223. Det straffbare forholdet består i at han i perioden fra juni til november 1992 som medlem av den paramilitære organisasjonen HOS, pågrep og medvirket til at 13 personer ble holdt fanget i leiren Dretelj i Bosnia-Hercegovina. Leiren ble under krigen benyttet til internering av etniske serbere. Der ble de pågrepne, som alle var serbere, utsatt for brutal vold, seksuelle overgrep samt nedverdiggende, skremmende eller truende behandling. Flere av kvinnene ble utsatt for en rekke voldtekter; en av dem opp til 30–40 ganger. De pågrepne var dessuten vitner til drap og grufull behandling av medfanger.
- (3) A flyktet i 1993 via Kroatia til Norge og ble norsk statsborger i 2001. I august 2005 fikk Kripos opplysninger fra danske politimyndigheter om at fire personer som hadde vært fangevoktere i Dretelj leir, trolig hadde tatt opphold i Skandinavia. Etterforskningen ledet til pågripelse og fengsling av A i mai 2007.
- (4) Handlingene A nå er endelig dømt for, er detaljert beskrevet i straffedommen avsnitt 52–82. I avsnitt 83–86 redegjør førstvoterende for As subjektive forhold. Det fremgår der at han handlet med den nødvendige grad av skyld etter straffeloven § 43 hva gjelder de følger pågripelsene kunne få for ofrene. For enkelte av handlingene går skylden langt ut over det § 43 krever.
- (5) Frihetsberøvelsen som A er dømt for, påførte ni av de fornærmede ”ualmindelige Lidelser” etter straffeloven § 223 annet ledd, mens to av de fornærmede i tillegg til ”ualmindelige Lidelser” også fikk ”betydelig Skade paa Legeme eller Helbred”. For fire av ofrene er domfellelsen begrenset til å gjelde alternativet om innesperring som har vart ”over en Maaned”.
- (6) Ni av de fornærmede fremsatte for tingretten krav mot A om mén- og oppreisningserstatning. Oslo tingrett avsa 2. desember 2008 dom der slutningen for så vidt gjaldt erstatningskravene lyder:

”3. A f. 290866 dømmes til innen to uker å betale

- 3.1. til K kr 100 000 – etthundretusen kroner**
3.2. til J kr 60 000 – sekstitusen kroner
3.3. til B kr 40 000 – førtitusen kroner
3.4. til C kr 40 000 – førtitusen kroner
3.5. til E kr 40 000 – førtitusen kroner
3.6. til G kr 40 000 – førtitusen kroner
3.7. til H kr 40 000 – førtitusen kroner
3.8. til I kr 40 000 – førtitusen kroner

4. A frifinnes for øvrige økonomiske krav.”

- (7) A anket dommen til Borgarting lagmannsrett. Etter at lagmannsretten hadde henvist anken til ankeforhandling, begjærte de fornærmede ny behandling av de sivile kravene. Ytterligere en fornærmet fremmet sivil krav for lagmannsretten som første instans, jf. straffeprosessloven § 434 femte ledd.
- (8) Lagmannsretten avsa den 12. april 2010 dom med slik domsslutning for så vidt gjelder erstatningskravene:

- ”4. **A dømmes til innen to uker fra forkynnelsen av dommen å betale oppreisning til**
- a. **B med 120.000 – etthundreogtjuetusen – kroner,**
 - b. **C med 120.000 – etthundreogtjuetusen – kroner,**
 - c. **D med 120.000 – etthundreogtjuetusen – kroner,**
 - d. **E med 120.000 – etthundreogtjuetusen – kroner,**
 - e. **F med 120.000 – etthundreogtjuetusen – kroner,**
 - f. **G med 120.000 – etthundreogtjuetusen – kroner,**
 - g. **H med 120.000 – etthundreogtjuetusen – kroner,**
 - h. **I med 120.000 – etthundreogtjuetusen – kroner,**
 - i. **J med 120.000 – etthundreogtjuetusen – kroner,**
 - j. **K med 120.000 – etthundreogtjuetusen – kroner.**
5. **A dømmes til å betale ménerstatning til K med 207 221 – tohundreogsjutusentohundreogtjueen – kroner, innen to uker fra forkynnelsen av dommen.”**

- (9) A erklærte særskilt anke etter tvisteloven, jf. straffeprosessloven § 435. De fornærmede innga avledet anke. Høyesteretts ankeutvalg besluttet 2. september 2010 at utvalgets avgjørelse i erstatningssaken skulle utsettes inntil domfeltes anke over tilbakevirknings- og foreldelsesspørsmål i straffesaken var avgjort. Spørsmålene ble avgjort av Høyesterett i plenum ved dom 3. desember 2010, jf. Rt. 2010 side 1445.
- (10) Ankeutvalget traff 23. desember 2010 (HR-2010-02219-U) beslutning der anken i erstatningssaken bare ble tillatt fremmet for så vidt gjelder spørsmålet om hvilket lands rett erstatningskravene skal avgjøres etter – det vil si om disse kravene skal avgjøres etter norsk eller bosnisk rett. Ankeutvalget besluttet samme dag at lovvalgsspørsmålet ikke skulle behandles sammen med straffesaken, jf. Rt. 2010 side 1655. Behandlingen av sakene ble etter dette delt for Høyesterett, jf. straffeprosessloven § 434 første ledd bokstav b.
- (11) Den ankende part – A – har i det vesentlige gjort gjeldende:
- (12) Kravene om erstatning for ikke-økonomisk skade skal behandles etter skadestedets rett som er bosnisk rett. Verken nasjonale eller internasjonale lovvalgsregler gir holdepunkter for noen annen løsning. Skadestedets rett som lovvalgsregel – lex loci delicti – for krav om erstatning utenfor kontrakt, er lagt til grunn så sent som i Rt. 2009 side 1537 (bokhandlerdommen). Regelen bekreftes også av en enstemmig teori. Reelle hensyn og behovet for forutberegnelighet støtter dessuten en slik løsning.
- (13) Anvendelsen av bosnisk rett bekreftes av Europaparlamentets og Rådets forordning (EF/864/2007) av 11. juni 2007 om lovvalg for forpliktelser utenfor kontrakt (Roma II-forordningen) artikkel 4 nr. 1. Selv om forordningen ikke er bindende for Norge, gir den uttrykk for et alminnelig prinsipp.
- (14) As norske statsborgerskap og opphold i Norge over lengre tid skaper ikke et tilknytningsforhold til Norge som gjennom den såkalte ”Irma Mignon-formelen” endrer utgangspunktet om lovvalg etter skadestedets rett.
- (15) Norske regler om erstatning for ikke-økonomisk skade har ikke en karakter som gjør dem til internasjonalt direkte anvendelige regler.

- (16) Heller ikke "ordre-public" forbeholdet kan lede til noe annet enn at saken må løses etter bosnisk rett. Etter bosnisk rett skal krav om erstatning for handlinger under krigen rettes mot staten, ikke mot individer. Denne ansvarsplasseringen har sammenheng med at et personlig ansvar for skadevolderne ville hindre forsoning i regionen. Erstatningsnivået er tilfredsstillende. Anvendelsen av bosnisk rett vil etter dette ikke gi et resultat som er i strid med vår rettsfølelse. Vurderingen endres ikke av at de fornærmedes krav i dag synes å være foreldet etter bosnisk rett.
- (17) Lagmannsrettens dom er basert på erstatningsnivået på tidspunktet for dommen. Det er i dag nærmere 19 år siden handlingene fant sted. På handlingstidspunktet var erstatningsnivået for ikke-økonomiske skader betydelig lavere. Selv om forbudet i Grunnloven § 97 ikke direkte gjelder i forhold til økt erstatningsnivå skapt gjennom ny rettspraksis, gjør likevel den lange tiden som har gått siden hendelsene i 1992 og den utvikling som har funnet sted siden den gang, at grensen for å kunne legge dagens nivå til grunn for erstatningsutmålingen er overskredet.
- (18) Bosnisk rett er bare klarlagt i begrenset grad. Det hefter fortsatt en usikkerhet ved reglens innhold, og det kan derfor ikke avsies realitetsdom i saken, jf. tvisteloven § 30-14.
- (19) A har nedlagt slik påstand:
- "1. Lagmannsrettens domsslutning punkt 4 og 5 oppheves.**
- 2. Det offentlige tilkjennes sakens omkostninger."**
- (20) Ankemotpartene – *B mfl.* – har i det vesentlige gjort gjeldende:
- (21) Det følger av Rt. 2009 side 1537 at hovedregelen etter norsk internasjonal privatrett fortsatt er at rettsvalget avgjøres på grunnlag av rettsreglene i det land som saksforholdet etter en totalbedømmelse har nærmest tilknytning til – den såkalte "Irma Mignon-formelen". Unntak gjelder der fastere regler har utviklet seg.
- (22) Skadestedets rett som lovvalgsregel i saker om erstatning utenfor kontrakt, er utviklet med tanke på skadeoppgjør i kommersielle forhold. Prinsippet har derfor liten overføringsverdi på krav som springer ut av straffbare handlinger som pådømmes etter regler om universaljurisdiksjon. Dette må gjelde tilsvarende for lovvalgsregelen i Roma II-forordningen artikkel 4 nr. 1 som også synes å være innrettet mot handelslivet.
- (23) As flukt fra Bosnia-Hercegovina og tilhold i Norge, samt strafforfølgningen av ham her, er forhold de fornærmede ikke har hatt noen innflytelse på. En samlet vurdering av disse omstendighetene bør gi grunnlag for en smidig vurdering av tilknytningskravet etter "Irma Mignon-formelen".
- (24) Oppreisningsinstituttet på strafferettens område er av fundamental karakter i den norske rettstradisjonen og en sentral og viktig del av forfølgningen mot tiltalte. Instituttet har også et gjenopprettelsesformål. Disse erstatningsreglene må derfor anses som internasjonalt direkte anvendelige uavhengig av hva som måtte følge av våre øvrige lovvalgsbestemmelser.

- (25) Under enhver omstendighet vil det stride sterkt mot vår rettsfølelse om bosnisk rett legges til grunn for avgjørelsen av erstatningskravene. Det er klarlagt at erstatningskrav etter bosnisk rett er foreldet. Følgelig vil de fornærmede ved et slikt lovvalg ikke kunne oppnå noen kompensasjon. Dette medfører at bosnisk rett må vike etter "ordre public"-forbeholdet i norsk internasjonal privatrett. Ansvar etter bosnisk rett kunne dessuten bare ha vært gjort gjeldende mot den bosniske staten og ikke mot den personlig ansvarlige. Dette er uforenlig med vårt syn på oppreisningsinstituttets formål. Norske domstoler er dessuten avskåret fra å idømme den bosniske stat erstatningsansvar. Erstatningsnivået etter bosnisk rett er også betydelig lavere enn i Norge.
- (26) Reelle hensyn og sammenhengen med norsk universaljurisdiksjon i straffesaken tilsier at lovvalget bør være norsk rett. På den måten vil man også kunne sikre en viss effektivitet i den type rettsoppgjør vi her står overfor ved å unngå undersøkelse og usikkerhet om innholdet av fremmed rett.
- (27) B mfl. har nedlagt slik påstand:
- ”1. **Anken forkastes.**
2. **A dømmes til å betale saksomkostningene for Høyesterett til det offentlige.”**
- (28) *Jeg er kommet til at anken må forkastes.*
- (29) Utgangspunktet for lovvalget er – der det ikke finnes lov, sedvane eller andre fastere regler som regulerer spørsmålet – å finne frem til den stat som saken etter en totalbedømmelse har sin sterkeste eller nærmeste tilknytning til ("Irma Mignon-formelen"), jf. blant annet Rt. 2009 side 1537 (bokhandlerdommen) avsnitt 32. For saker om erstatning utenfor kontrakt innebærer dette at disse som hovedregel avgjøres etter skadestedets rett – lex loci delicti, se slik også bokhandlerdommen avsnitt 33.
- (30) Jeg ser først på spørsmålet om lovvalget ut fra kravenes karakter må være skadestedets rett, slik A har gjort gjeldende.
- (31) Skadestedets rett som lovvalgsregel i saker om erstatning utenfor kontrakt, er utviklet på bakgrunn av flere hensyn. Mest fremtredende er hensynet til rimelighet og behovet potensielle skadevoldere har for størst mulig forutberegnelighet omkring sitt mulige ansvar, særlig med tanke på ansvarsforebygging og ansvarspulverisering gjennom forsikring osv. Dette oppnås best ved at rettsvalget er skadestedets rett.
- (32) Når dette er sagt, har foreliggende sak flere særtrekk som etter mitt syn er relevante ved vurderingen av om den alminnelige lovvalgsregelen for erstatning utenfor kontrakt bør legges til grunn:
- (33) Kravene om erstatning for ikke-økonomisk skade springer ut av straffbare forhold. Handlingene strafforfølges i Norge etter straffebud som i vår straffelov er underlagt norsk universaljurisdiksjon. Universalprinsippet er begrunnet i det ideelle moment som ligger i den internasjonale solidaritet i kampen mot kriminalitet og avstraffelse av alvorlige forbrytelser. Universalprinsippet skal også hindre at Norge blir et fristed for utenlandske forbrytere som har begått grove handlinger i utlandet, jf. Andenæs, Alminnelig strafferett (2004) side 564.

- (34) Selv om kravene om oppreisningserstatning for de fornærmede er sivile krav, er de knyttet tett opp til straffesaken mot A, både ved at skadeerstatningsloven § 3-5 jf. § 3-3 forutsetter at det er utvist adferd som nevnt i straffeloven § 223, og ved at handlingene forfølges sammen med straffekravet etter straffeprosessloven § 3.
- (35) Som det går frem av Rt. 2010 side 1537 avsnitt 19, har oppreisningsinstituttet et sammensatt formål:
- ”Oppreisninga har dels ein pønål karakter. Men oppreisninga er ikkje minst grunna på at det skal givast ein kompensasjon – ei skadebot – for eit ikkje-økonomisk tap. Oppreisning har også ein ideell funksjon i å uttrykkje sterk samfunnsmessig misnøye med den skadegjerande handlinga, ...”**
- (36) Beskrivelsen viser at oppreisningsansvaret skiller seg fra det tradisjonelle erstatningsansvaret ved at det ikke bare bygger på behovet for reparasjon, men vel så mye har sitt grunnlag i behovet for reaksjon og en sterk markering av det samfunnsmessig totalt uakseptable i handlingene.
- (37) Et annet særtrekk er at oppreisningsansvaret i tilknytning til straffesak er forbeholdt de mer alvorlige handlinger, jf. skadeserstatningsloven § 3-5 jf. § 3-3. Det er dessuten et politisk definert mål å styrke fornærmedes stilling gjennom erstatningsordninger. Voldsoffererstatningsloven av 20. april 2001 nr. 13 er et uttrykk for samfunnets syn på betydningen av slike ordninger. Fornærmedes adgang til å få erstatningskrav pådømt under straffesaken etter straffeprosessloven § 3 og kapittel 29, og de senere års utvikling av erstatningsnivået, trekker i samme retning. Jeg viser også til mindretallets votum i Rt. 2005 side 1749 avsnitt 36 der det er redegjort for lovgivers holdning til oppreisning til voldsofre.
- (38) Fornærmedes rett til erstatning har i mange år også vært et gjennomgangstema i Europarådets arbeid. European Convention on the Compensation of victims of violent crimes av 24. november 1983, som Norge har ratifisert, pålegger statene å etablere erstatningsordninger for voldsofre. I flere av rådets anbefalinger til medlemslandene er det også fokusert på at lovgivningen skal legge til rette for å oppnå slik erstatning. Recommendation No. R (85) 11 on the position of the victim in the framework of criminal law and procedure sier for eksempel i pkt. 10 at det bør være mulig for en straffedomstol å tilkjenne erstatning til fornærmede.
- (39) Annet internasjonalt regelverk gjelder erstatning til ofre for grove krenkelser. Etter FNs torturkonvensjon artikkel 14 skal enhver konvensjonspart sikre at offeret ”får oppreisning og har en rett til rettferdig og rimelig erstatning som kan håndheves”.
- (40) I henhold til resolusjon 60/147 om ”Basic Principles and Guidelines on the Right to a Remedy and Reparation for Victims of Gross Violations of International Human Rights Law and Serious Violations of International Humanitarian Law”, vedtatt av FNs generalforsamling 16. desember 2005, punkt IX nr. 20, skal statene etablere ordninger for erstatning ”for any economically assessable damage” som er voldt ved grove brudd på internasjonale menneskerettigheter. Erstatningen skal blant annet dekke fysisk og psykisk skade.

- (41) Ytterligere nevner jeg at prosedyrereglene for FNs straffedomstol for Det tidligere Jugoslavia (ICTY) gir bestemmelser om erstatning til ofre i artikkel 106. Der heter det i bokstav b og c:

”(B) Pursuant to the relevant national legislation, a victim or persons claiming through the victim may bring an action in a national court or other competent body to obtain compensation.

(C) For the purposes of a claim made under Sub-rule (B) the judgement of the Tribunal shall be final and binding as to the criminal responsibility of the convicted person for such injury.”

- (42) Ofre for ugjerninger under krigshandlingene kan altså på grunnlag av ICTYs straffedom fremme erstatningskrav i henhold til relevant nasjonal lovgivning – ”[p]ursuant to the relevant national legislation” – for en kompetent nasjonal domstol.
- (43) I statuttene for Den internasjonale straffedomstolen (ICC) er ofrenes vern søkt ytterligere styrket, jf. artikkel 75.
- (44) De omstendigheter jeg her har pekt på, gjør at det bør vises varsomhet med å avgjøre lovvalget i saker om oppreisningsansvar i forbindelse med straffesak ut fra den regel som i alminnelighet gjelder for krav om erstatning utenfor kontrakt. Hensynene til rimelighet og forutberegnelighet, som ellers begrunner skadestedets rett som lovvalget for slike krav, har etter mitt syn ikke samme relevans eller gjennomslagskraft der skadevolderen forsettlig har utsatt andre for mishandling og alvorlig skade. En slik skadevolder innretter seg neppe i forhold til hvilke erstatningsregler som kan anvendes i en ansvarssituasjon. Hensynet til forutsigbarhet gjør seg ikke gjeldende i slike tilfeller. Og skulle risikoen for ansvar mot formodning være overveiet av gjerningspersonen forut for denne typen handlinger, har overveielser ikke krav på beskyttelse ved avgjørelsen av lovvalgsspørsmålet.
- (45) Jeg kan ikke se at spørsmålet kommer i noen annen stilling ved at også Roma II-forordningen artikkel 4 nr. 1 kodifiserer skadestedets rett som internasjonal lovvalgsregel i saker om erstatning utenfor kontrakt. Bestemmelsen angir rettsvalget til virkningsstedet – *lex loci damni* – se fortalens avsnitt 16. Dette kan imidlertid ikke få noen betydning i et tilfelle som her der skade- og virkningsstedet er det samme.
- (46) Selv om forordningen ikke er bindende for Norge, er det i bokhandlerdommen avsnitt 34 lagt til grunn at forordningens lovvalgsregel bør anvendes i norsk internasjonal privatrett ut fra hensynet til behovet for rettsenhet med EU. Men det følger av artikkel 31 at forordningen bare skal anvendes på skadevoldende begivenheter som finner sted etter ikrafttredelsen 11. januar 2009. Dette har igjen sammenheng med at forordningen er forutsatt å kunne være rettsendrende. De straffbare handlingene i vår sak fant sted om lag 17 år før virkningstidspunktet. Dette utelukker en direkte anvendelse av forordningen. På grunn av tidsmomentet er det etter mitt syn også vanskelig å la forordningens løsning gjelde som uttrykk for noe alminnelig prinsipp som bør legges til grunn for lovvalget i nærværende sak.
- (47) Det kan dessuten reises spørsmål om forordningen tar sikte på å løse lovvalget for sivile krav som springer ut av straffbare forhold. Den skal etter artikkel 1 anvendes på ”forpligtelser uden for kontrakt på det civil- og handelsrettlige område”. Av avsnitt 6 i

fortalen fremgår det at ønsket om felles lovvalgsregler blant medlemslandene særlig er begrunnet i hensynet til *det indre markedes funksjon*. Et lovvalg i tråd med forordningens hovedregel i artikkel 4 nr. 1 kan i den foreliggende saken neppe begrunnes i et slikt hensyn.

- (48) Jeg går så over til å se på lovvalgsspørsmålet med ”utgangspunkt i den betragtning, at et forhold fortrinsvis bør bedømmes, etter loven i det land, hvortil det har sin sterkeste tilknytning, eller hvor det nærmest hører hjemme”, jf. Rt. 1923 II side 58 som uttrykker den såkalte ”Irma Mignon-formelen”.
- (49) I saken her springer de fornærmedes erstatningskrav ut av skadevoldende handlinger som alle ble begått i Bosnia-Hercegovina. Både A og de fornærmede var på handlingstidspunktet hjemmehørende der. De fornærmede bor der fortsatt. Det er etter dette lite tvilsomt at saken, bedømt etter situasjonen på tidspunktet for de straffbare handlingene i 1992, hadde sin tilknytning til Bosnia-Hercegovina. Den alminnelige lovvalgsregelen vil etter dette peke på bosnisk rett.
- (50) Men slik saken ligger an, kan dette etter min oppfatning bare være et utgangspunkt. Etter ”Irma Mignon-formelen” er lovvalget ikke låst til forhåndsbestemte og faste tilknytningsmomenter. Et rettsvalg basert på tilknytning bygger på en konkret analyse og elastisk vurdering av det enkelte tilfelle. Formålet er å finne frem til den stat rettsforholdet har sin sterkeste og nærmeste tilknytning til.
- (51) De omstendigheter som har ført til at A er gjort strafferettslig ansvarlig i Norge for sine handlinger i Bosnia, fører etter mitt syn til at tilknytningen mellom saken og bosnisk rett i lovvalgssammenheng er svekket. Ved As flukt til Norge og påtalemyndighetens senere strafforfølgning av ham her med utgangspunkt i norsk strafferettslig universaljurisdiksjon for handlingene begått i hjemlandet, skapes det en forbindelse mellom saken og Norge som gjør at tyngdepunktet flytter seg vekk fra Bosnia. Jeg legger her særlig vekt på at universalprinsippet, som allerede nevnt, er begrunnet i en solidaritetstankegang i avstraffelsen av den alvorlige handlingen som er begått. Etter min oppfatning må dette få betydning for lovvalget for krav som kan pådømmes sammen med straffekravet.
- (52) Det følger av bokhandlerdommen avsnitt 37 at et ”ordre public”-forbehold er et forbehold om at fremmed rett må vike dersom anvendelsen av den fremmede retten vil føre til et resultat som strider sterkt mot vår rettsfølelse. Det følger av dette at forbeholdet bare utløses i en situasjon der lovvalget etter en tilknytningsvurdering eller andre rettsvalgsregler, peker på fremmed rett. Jeg har nettopp gitt uttrykk for at det ikke er situasjonen i nærværende sak.
- (53) Jeg nevner likevel at etter bosnisk lovgivning om ansvarsforhold – som er overtatt fra den tidligere jugoslaviske republikk – § 376 gjelder en alminnelig foreldelsesfrist på tre år fra skadelidte fikk kjennskap til skaden og til personen som forårsaket den. Krav kan ikke gjøres gjeldende senere enn fem år etter at skaden oppstod. For skader som er forårsaket av straffbart forhold, foreldes kravet etter lovens § 377 sammen med straffekravet.
- (54) I en avgjørelse fra serbisk høyesterett av 3. mars 2004 heter det om forståelsen av fristbestemmelsen i oversettelse:

”Foreldelsesfristen for krav om skadeserstatning foreskrevet i § 377 i Lov om ansvarsforhold, kan anvendes bare hvis et straffbart forhold er fastslått i straffesak, og i

motsatt fall skal foreldelsesfristen i henhold til alminnelige forskrifter i § 376 i Lov om ansvarsforhold anvendes.”

- (55) A har gjennom sin flukt til Norge gjort seg utilgjengelig for strafforfølgning i sitt hjemland og dermed effektivt stengt for at de fornærmede kan tilkjennes erstatning innenfor de foreldelsesfrister som gjelder etter bosnisk rett. Jeg ville finne det støtende om norske domstoler der også straffekravet forfølges, i en slik situasjon skulle legge bosnisk rett til grunn for lovvalget, med det resultat at de fornærmede helt ble stående uten erstatningsrettslig vern. I lys av det jeg tidligere har redegjort for vil en slik løsning heller ikke være i tråd med den standard som generelt ligger til grunn i internasjonalt regelverk som regulerer offerets erstatningsvern ved overgrep.
- (56) Jeg er etter dette kommet til at anken må forkastes.
- (57) De fornærmede har nedlagt påstand om at A dømmes til å betale sakskostnader for Høyesterett til det offentlige. Kostnader er ikke tilkjent for de lavere retter.
- (58) På bakgrunn av prosedyrene vil jeg bemerke:
- (59) Både A og de fornærmede har hatt bistand av advokat. Disse har vært oppnevnt etter henholdsvis straffeprosessloven § 100 og § 107a. Det følger av § 100 tredje ledd og av § 107e at oppnevningen også omfatter bistand ved særskilt anke over sivile krav etter tvistelovens regler, jf. § 435. Videre følger det av § 439 at fornærmedes omkostninger avgjøres etter tvistelovens regler om sakskostnader der fornærmede – slik som her – selv har fremmet kravet. Det følger generelt av straffeprosessloven kapittel 30 om saksomkostninger at oppnevning av advokat på det offentliges bekostning, ikke er til hinder for å ilegge omkostningsansvar. Det sier seg selv at omkostninger i tilfelle må tilkjennes det offentlige. Avgjørelser i Høyesteretts ankeutvalg i sak HR-2010-739-U og HR-2010-1829-U er eksempler på at reglene også er oppfattet slik i saker om sivile krav.
- (60) As anke har vært forgjeves. Utgangspunktet etter tvisteloven § 20-2 skulle da være at han tilpliktet å erstatte det offentliges omkostninger. Saken har imidlertid reist spørsmål som det har vært viktig å få avklart. Omkostninger idømmes derfor ikke.
- (61) Jeg stemmer for denne

D O M :

Anken forkastes.

- (62) Dommer **Møse:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.
- (63) Dommer **Matningsdal:** Likeså.
- (64) Dommar **Utgård:** Det same.
- (65) Dommer **Schei:** Likeså.

(66) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

D O M :

Anken forkastes.

Riktig utskrift bekrefte: